

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

יו.

עין משפט
גד מצוה

מד א מיי פ"ע מהל
מעשר הלכה ג:
מה ב מיי פ"ע מהל א:
מו ג מיי פ"ע מהל
מחלות אקרות הל'
כא סגמ לאוין קלז טו"ש"ע
י"ד ט"ו ק ספ"ק א:
מו ד ה מיי פ"ח מהל'
מעשה קרבעת הל' ה
סגמ לאוין שטה:
מה ו מיי פ"ג מהל'
מעשר שני הל' ה
סגמ לאוין רכד:
מז ז מיי פ"י מהל'
קרבן פסח הל' א
סגמ לאוין שכו:
נ ח מיי פ"ה הל' ג:
ט ט מיי פ"ח הל' א:
נב י מיי פ"ג מהל'
שמיטה הל' א סגמ
לאוין קסה טו"ש"ע י"ד ט"ו
לכז ספ"ק ו:
נג כ מיי פ"ח הל' ג
ופ"ח מהל' סגמריין
הל' ד ופ"ח הל' ג ופ"ח
מהל' עברה הלכה ז ופ"ח
מהל' מנחות עיי"ט ג:
גד ל מיי פ"ג מהל'
צבורים הל' ג והל' ד
סגמ לאוין רס:
גה מ מיי פ"ח מהל'
מנשה קרבעת הל' ד
סגמ לאוין שגד:
גו ז מיי פ"ח מהלכות
צבורים הל' טו סגמ
לאוין שגמ:
גז ט מיי פ"ח מהל'
מעשה קרבעת הל' ה
סגמ לאוין שטה:

תורה אור השלם
1. לא תוכל לאכל
בשעריך מעשר דגןך
ותירשך ודבוקך וזבבת
בקרך וצאנך וכל נדריך
אשר תדר ונדבתיך
ותרומת דך יז
דברים יב יז

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה קדשים
וכו מעשר שני הא תנא:
(ב) תוס' ד"ה ודבנן וכו'
לדבריו דר"ש קא אמרי
וכו אורי לוי מיהא:

הגהות הגר"א
[א] גמ' דערמא. ל"ל
דקטיל:

ורבנן בריית נשמה חשובה חטה לא חשובה. תימה לדפוק גיד
הנשה (תולין דף ק"א. וטו. וס) אמרינן שאני גיד דצריה הוא
ולא צטיל ואע"ג דלית ביה נשמה וי"ל דהכי קאמר שאני גיד דצריה
הוא וכיון דלתיא מצריית נשמה שפיר הו"א צריה ולא נראה דהא
נצלה דקא אחי מצריית נשמה
ואעפ"כ לא הו"א צריה אלא על כרחך
הטעם תלוי דכל שאווד שמו
כשנתתך הוי צריה וינחא מנצילה
שאני אוודת שמה שלפעמים אף
כשנתתה קורין אותה נצילה ולכך
לא הוי צריה אצל גיד אווד שמו על
ידי שנתתך אצל ק"ק ל"י מ"א קאמר
הכא בריית נשמה חשבינא ליה
ט"לימא לדבריו דר"ש (ט) אמרי לדידן
אפילו נמי אית ביה נשמה לא הוי
צריה אלא לדידן דצריה הוא אורי
לי מיהא דכיון דליכא נשמה דצטלה:
לנמאי

לקיש כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו הניג אמר להם ר' שמעון אי אתם מודים
לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב אמרו לו מפני שהוא כברייתא אמר
להן אף חטה אחת כברייתא חטה אין קמה לא לדבריהם קאמר להו לדידו
אפילו קמה נמי אלא לדידכו אודו לי מיהת דחטה אחת כברייתא ורבנן בריית
נשמה חשובה חטה לא חשובה תניא כותיה דרבי ירמיה (ט) רבי שמעון אומר
כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **בתנאי** האוכל בכורים
עד שלא קרא עליהם יקדשי קדשים חוץ לקלעים יקדשים קלים ומעשר שני
חוץ לחומה והשובר את העצם בפסח הטהור ה"ז לוקה ארבעים אבל
המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים הנוטל אם על הבנים
רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלח והכמים אומרים משלח ואינו לוקה זה
הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה: **גמ'** אמר
רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתא אבל חכמים אומרים
לכורים הנחה מעכבת בהן קריאה אין מעכבת בהן ולימא זו דברי רבי
שמעון סתימתא הא קא משמע לן דרבי עקיבא כרבי שמעון סבורא ליה
מאי ר' שמעון דתניא ותרומת ידך אלו בכורים אמר רבי שמעון מה בא
זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר הקל ומה מעשר
הקל אוכלן חוץ לחומה לוקה בכורים לא כל שכן הא לא בא הכתוב אלא
לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה ונדבתיך זו תודה
ושלמים אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה
קל וחומר ממעשר הא לא בא הכתוב אלא לאוכל בתודה ובשלמים
לפני זריקה שהוא לוקה ובכורות זה הבכור אמר ר' שמעון מה בא זה
ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה ק"ו ממעשר אם לפני זריקה ק"ו מתודה
ושלמים הא לא בא הכתוב אלא לאוכל מן הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא
לוקה בקרבן וצאנך זו חטאת ואשם אמר רבי שמעון מה בא זה ללמדנו
אם לאוכלן חוץ לחומה קל וחומר ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר
מתודה ושלמים אם לאחר זריקה קל וחומר מבכור הא לא בא הכתוב
אלא לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים שהוא
לוקה נדריך זו עולה אמר ר"ש מה בא זה ללמדנו אם לאוכלן חוץ לחומה
ק"ו ממעשר אם לפני זריקה קל וחומר מתודה ושלמים אם לאחר זריקה
ק"ו מבכור אם חוץ לקלעים קל וחומר מחטאת ואשם הא לא בא הכתוב
אלא

ללקמן דשמעין לר' שמעון זה דלית ליה כי מתינתין דקרייה מעכבא זהו: **מאי ר' שמעון**. היכא שמענא ליה דלמך הכי: **ספומם**
ידך. ספיה דהאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויהרך וצבורות צקך ולאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך
ותרומת ידך ודרש ר' שמעון לקרא מספיה לרשיה דאי הוה דריש ליה מרשיה לקפיה לא מדרש ליה כי האי גוונא ולקמיה
מפרשינא ליה: **ספומם ידך** אלו בכורים. דכתיב (דברים טו) ולקח הכהן הטנא מידך: **אם לאוכל**. בכורים חוץ לחומה לאסור כדמשמע
קרא לא תוכל לאכול בשעריך וגו': **קל וחומר ממעשר הקל**. שהרי כתיב בתחלת המקרא מעשר דגנך. ולקמיה מפרש מאי חומר
דבכורים ממעשר: **עד שלא קרא עליהן**. ארמי אווד אצי דאם אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לאסור אחר הראוי להם: **לפני זריקה**
שחא לוקה. דאם אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לכן שחא אסור החמור שאתה יכול לתמו לענין לאו שאין צו אזהרה מפורשת
במקום אחר אלא עשה בלבד (ש"ס י"ב) ודם וצמח יספך והדר והצבר תאכל [פסחים ע"ו]: **קל וחומר מסודה ושלמים**. ולקמיה מפרש מאי חומריה
דבכור מתודה ושלמים: **אפילו לאחר זריקה שחא לוקה**. אם זר הוא שאין הבכור נאכל אלא לכהנים וזו היא אזהרתו ובמקום אחר עשה הוא
דלשכתן זה אף צבור שור וגו' וצפרים יהיה לך וגו' (בבבב"ר י"ח): **אם לאוכל לאחר זריקה**. והוא זר קל וחומר מבכור. ולקמיה מפרש
מאי חומריה דחטאת מבכור: **חוץ לקלעים**. ואזהרה עשה מלינו זה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל בזהל מועד:

קורא ואין לרדף להפריש. דכיון שקרא עליו שם יאל הכרי מתורת
טבל ושאר המעשרות הוא לרדף להפריש על כרחך לפי שצריך
להפריש ממעשר ראשון תרומת מעשר וליתנה לכהן שהיא צמיחה
לזרים ומעשר שני לרדף להעלותו לירושלים ולאכלו: **רצנן סברי ודאי**
טביל. לפיכך ספיקו לרדף להולילו
מיד ספק טביל: **לא נהשדו**. דממונא
הוא אין צו אסור אכילה אלא גזל
עניים ואיזה לגזל עניים לא חייש:
אפרושי מפרושי ליה. לאפקושי טבילה
נהי דמעשר ראשון לא מפריש דסבר
אי מפרשינא ליה צעינא לאפרושי
תרומת מעשר מיינה שהוא צמיחה
ונותנה לכהן ומעשר שני נמי אי
מפרשינא ליה צעינא אסוקיה ומיכליה
צירושלים: **מחלוקת נחטה**. שהיא
כצרייתה: **כך מחלוקת צו**. דקסבר
לשמעון צלל האסורין כל שהוא
למכות ולא אמרו כזית אלא לענין
קרבן על שגגת כרת והלכה למשה
מסיני היא: **בתנאי** עד שלא קרא
עליהן. ארמי אווד וגו' ובגמרא יליף
היכן הוזהר: **קדשי קדשים חוץ**
לקלעים. או שאכל קדשי קדשים
צומן משכן חוץ לקלעים ובגמרא
מפרש היכן מזהר: **קדשי קלים**
חוץ לחומה. אזהרה מלא תוכל לאכול
בשעריך וגו' וכן מעשר שני. ובגמרא
פריך מעשר שני (א) תנא ליה לעיל
מעשר שני והקדש שלא נפדו והיינו
שאכלו חוץ לחומה צלל פדיון:
המפריש צבור אינו לוקה. דלמך
לעיל) זה הכתוב ליתן עשה אחר לא
תעשה כו': **השובר**. עלם צטמא
כדלמרינן בפסחים (דף ק"ג. ע"ב) ועלם
לא תשצרו צו' כצטר ולא צפסול: **לוקה**
ואינו משלח. קסבר שלח מעיקרא
משמע ואין כאלו שניתק לעשה
דלע"ג דכתיב שלח משלח אחר לא
תקח לאו למימרא דאם לקחת שלח
אלא לא תקח אלא שלחנה קודם
לקיחה: **וחכמים אומרים משלח ואינו**
לוקה. קסברי שלח אחר לקיחה
משמע ולא שניתק לעשה הוא:
גמ' זו דברי ר' עקיבא. מתינתין
דקמיה בכורים קרייה מעכבא זהו
ר' עקיבא היא שהיה רגיל רבי לקטום
דצריי צמשינה צתם צממה מקומות
והכי שמיע ליה לר' יוחנן דלית ליה
לר' עקיבא קרייה מעכבא צבורים:
הנחה. לפני המוצא מעכבת צהן
דשנה זה קרא (דברים טו) והניחו
לפני וגו' (ש"ס) והנחתו לפני וגו':
ונימא זו דברי ר' שמעון. דהוי ליה
לאיתיוי סיעתא למילתיה (ט) מתינתין

ללקמן דשמעין לר' שמעון זה דלית ליה כי מתינתין דקרייה מעכבא זהו: **מאי ר' שמעון**. היכא שמענא ליה דלמך הכי: **ספומם**
ידך. ספיה דהאי קרא הוא לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויהרך וצבורות צקך ולאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך
ותרומת ידך ודרש ר' שמעון לקרא מספיה לרשיה דאי הוה דריש ליה מרשיה לקפיה לא מדרש ליה כי האי גוונא ולקמיה
מפרשינא ליה: **ספומם ידך** אלו בכורים. דכתיב (דברים טו) ולקח הכהן הטנא מידך: **אם לאוכל**. בכורים חוץ לחומה לאסור כדמשמע
קרא לא תוכל לאכול בשעריך וגו': **קל וחומר ממעשר הקל**. שהרי כתיב בתחלת המקרא מעשר דגנך. ולקמיה מפרש מאי חומר
דבכורים ממעשר: **עד שלא קרא עליהן**. ארמי אווד אצי דאם אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לאסור אחר הראוי להם: **לפני זריקה**
שחא לוקה. דאם אינו ענין חוץ לחומה תנהו ענין לכן שחא אסור החמור שאתה יכול לתמו לענין לאו שאין צו אזהרה מפורשת
במקום אחר אלא עשה בלבד (ש"ס י"ב) ודם וצמח יספך והדר והצבר תאכל [פסחים ע"ו]: **קל וחומר מסודה ושלמים**. ולקמיה מפרש מאי חומריה
דבכור מתודה ושלמים: **אפילו לאחר זריקה שחא לוקה**. אם זר הוא שאין הבכור נאכל אלא לכהנים וזו היא אזהרתו ובמקום אחר עשה הוא
דלשכתן זה אף צבור שור וגו' וצפרים יהיה לך וגו' (בבבב"ר י"ח): **אם לאוכל לאחר זריקה**. והוא זר קל וחומר מבכור. ולקמיה מפרש
מאי חומריה דחטאת מבכור: **חוץ לקלעים**. ואזהרה עשה מלינו זה במקום אחר (ויקרא ו) במקום קדוש תאכל בזהל מועד:

(א) מיר ד. שבעות כא: כד.
מעילה י"ח. (ט) שבעות ג:
פסחים ג"ב. פד"ג. (א) ויחין
קמא. לעיל טו. (ד) ויני
בתוספתא פ"ח. (ט) לקמן
י"ח. (ו) תולין קכ: פסחים י:
ויצמות ע"ג: מעילה טו:
(ז) [דברים טו]. (ח) [דברים
יז]. (ט) [דף טו. טז.] (י) [שמות
יז]. (יא) [דברים כב]. (יב) [ל'
ממתינתא. (יג) [טו"ע במוס'
תולין טו. מ"ה מ"ט דרבנן,
ו ר"ש"ה וי"ל

מוסף רש"י

ואינו צריך להפריש.
אלא טקן עיניו צלל זה
ואמר מלאך אלו טבל
ואוכלו הוא בעלמא,
דהמולא מחבירו עליו
הראיה, דלמך תהא לא עני
איתי רחיה דלא הפרישו
עם הארץ והיינא לך הפריש
אמרינן בפרק במתא
דטובה (מת). מעשר
הראש ומעשר עני השעיה
(תולין ט"ז). כל השעיה
צלל האסורין, למכות.
במתא, לא אמרו
כדית. הלכה למשה מסיני
אלא לענין קרבן.
דשגגת כרת (שבועות כא):
ובאכילה כל שהוא עובר
גללא (שבועות י"ח).
המותיר בטהור. דפסח
טבור וצטר (שבועות א)
אפילו שטור וכל שכן
צטמא (שם ופסחים ט"ג.
ט"ד). **השובר בטמא**
אינו לוקה. לא הוזהר
משום לא תמורו ולא צטר
בטמא משום לא תשצרו
(פסחים ט"ז). לוקה אחר
משלח. דלמרינא דעבד
עבד (תולין קמ"א). קסבר
שלח מעיקרא משמע. לא
תקח האם אלא שלחנה
קודם לקיחה, ואע"ג
דכתיב צטר לא תקח, לאו
לממירא דאם לקחת שלח
ויחיה לאו שניתק לעשה,
אלא לאו שקדמה עשה הוא
(ע"ל טו.). משלח ואינו
לוקה. קסברי שלח אחר
לא תקח משמע דכתיב,
והוה ליה שניתק לעשה לאו:
לקחת שלח (ש"ס). זה
הכלל בו אין חייבין
עליה. אלא יקיים העשה
ויפטר (ש"ס) אלא אם כן לא
קיימו מן כדי צטר לתמן
דמי קיימו ולא קיימו, אלא
משלח מן כדי צטר ואינו
לוקה, ואם לא שלח לוקה,
וצריך לשלח אחר לקיחה
משמע, ותמן דמי צטלו
ולא צטלו, בני עד שחטוט
אזתה ולי לא לא לך (תולין
קמ"א). ותרומת ידך אלו
בכורים. דכתיב הכי די
ולקח הכהן הטנא מידך
(פסחים י"ז) דבני הנחת
מקום דכתיב ושמת צטמא
ולכתיב, והאם אשמעין
עשה והכא אשמעין
אזהרה לאו לאוכלן בצבולין,
דלילי תרומה ממש קדשי
הגבול הוא ולא בני חומה
(יבמות ע"ב).